

at selv om det ikke er det samme Sprog, som tales der som her, er dog Sprogomraadet fælles. Vi læse hinandens Bøger, danske Bøger læses i Norge, og de norske Forfatteres Bøger læses meget her, selv om man har noget svært ved at læse Bøger paa Landsmaalet. Der er altsaa fælles Sprogomraade for os og Norge, og det er derfor en Nødvendighed, at hvad det ene Land i denne Henseende gør, maa det andet Land ogsaa gøre. Vi kunne ikke være tjente med, at Norge kommer til at indtage en ganske anden Stilling med Hensyn til Bogudgivelsen end Danmark, og jeg tror, at man tager ganske fejl, naar man betragter dette Spørgsmaal udelukkende som et Forfatter- og Boghandlerspørgsmaal. Jeg tror ikke en Gang, at det væsentlig er et Forfatter- og Boghandlerspørgsmaal. Thi Forfatterne og Boghandlerne ville for en Del kunne klare sig aligevel. Jeg tror, at mange af vore Forfattere gaa med store Illusioner om de Fordele, denne Lov vil bringe. Mindre bekendte, nyere Forfattere klage undertiden over, at de ikke kunne faa noget for deres Bøger, naar de oversættes paa et fremmed Sprog, hvad der jo en Gang imellem sker. Men jeg tror ikke, de ville faa særlig Fordel af, at vi komme ind i Berner-Konventionen. Thi saa længe disse Forfattere ikke have vundet et Navn i Udlandet, maa de være meget henrykte, naar deres Bøger overhovedet blive oversatte, selv om de ikke faa en Øre for det, og hvis de ville forlange ret meget for dem, vil Følgen deraf ganske simpelt blive, at deres Bøger slet ikke blive oversatte. For de Forfattere, som ere naaede saa vidt, at de virkelig have naaet et betydeligt Navn i Udlandet, tror jeg heller ikke, denne Tiltræden i økonomisk Henseende vil faa en saa overordentlig stor Betydning, thi disse ville altid kunne have den Udvej at lade deres Bog udkomme paa det fremmede Sprog samtidig med, at den udkommer paa dansk. Men der er nogle Forfattere, som staa paa Overgangen mellem disse to Klasser, Forfattere, som have begyndt at vinde sig et Navn i Udlandet. For dem kan det maaste have nogen Betydning. Men ellers tror jeg ikke, Hensynet til Forfatterens Fordel bør være Hovedsagen. Og hvad Boghandlerne angaar, da er det vel ganske rigtigt, at naar nu Norge har tiltraadt Konventionen, og vi ikke tiltræde den, ville vi risikere, at ikke blot de norske Forfattere, som hidtil ere udkomne paa dansk Forlag, ville søge hjem til Norge for at faa Beskyttelse over for Udlandet, men at ogsaa danske Forfattere ville fristes til at søge til norsk Forlag af samme Grund, og at det naturligtvis vilde gaa ud over vore Bog-

handlere. Men Boghandlerne ville dog nok kunne hjælpe sig; de ville kunne flytte til Norge, om det skulde være, og jeg tror ikke, at vi særlig behøve at tage os af dem. De ere Forretningsmænd, og de klare sig nok. Men jeg ser dette Spørgsmaal ikke fra Forfatterens og Boghandlerens Synspunkt, men fra det danske Samfunds Synspunkt, og jeg tror, at det har været af stor Betydning, at Danmark hidtil har været Hovedsædet for Aandslivet i Norden, idet Kjøbenhavn har været det Sted, hvor de betydningsfuldeste Aandsværker ere blevne udgivne. Jeg tror ikke blot, det har været økonomisk, men ogsaa andre Grunde, der have bevæget Forfatterne til at ty til Danmark for at faa deres Værker ud. Hvis nu Forlagsforretningen væsentlig skulde blive forlagt til Norge, fordi Forfatterne kunde faa den Beskyttelse der, som de maatte savne her, vilde det let blive den eneste Hensyn og norsk Smag, som for en stor Del vilde komme til at bestemme, hvilken Literatur der vilde blive udbredt ogsaa her i Danmark. Og efter den Udvikling, som Boghandlerforretningen har taget i den senere Tid, er jeg dobbelt betænkelig derved. Man kan i og for sig være betænkelig ved denne Udvikling, idet det mere og mere bliver enkelte store Firmaer, der sluge hele Forretningen og som ved Anvendelse af store Kapitaler gør det omtrent umuligt for mindre Forretninger at konkurrere med dem. Det er i flere Henseender meget betænkeligt, og skønt man i sin Tid var saa glad over, at man havde faaet Statens Censur afstøffet, saa at Keiseren ikke længer skulde sætte sit „Maa trykkes“ paa enhver ny Bog. Saa er jeg dog bange for, at vi efterhaanden ad praktisk Vej saa indført en ny Art Censur og et Par ny Keiserener. Naar disse store Forretninger næsten blive ene om Boghandelen, ville kun de Bøger, der falde i deres Smag, eller de Bøger, de mene at kunne faa Fordel af, saa Lov til at komme frem. Det er betænkeligt i og for sig, men der er næppe noget at gøre derved. Men hvis vi saa Forlagsforretningen dreven over til Norge, vil det blive endnu værre, da det, som jeg for sagde, let vil blive Hensynet til den i Norge raadende Smag, der vil komme til at indvirke paa, hvad der vil blive forlagt, og paa, hvad der altsaa vil blive udbredt i Befolkningen gennem den Virksomhed, som Boghandlerne sudsolde for Udbredelsen af deres Bøger. Thi det er jo ikke saaledes, at Bøgerne alene ved deres egen Magt bane sig Vej ud i det store Publikum. Det er jo for en meget væsentlig Del Boghandelen, der raader for, hvilke Bøger der udbredes i Be-